

В. О. ЩЕПОТЬЄВ ЯК ЗОЛОТОУСТИЙ ЛЕКТОР

Процес навчання у вищій школі реалізують у межах різноманітної цілісної системи організаційних форм і методів навчання. Кожна форма розв'язує своє спеціальне завдання, але сукупність форм і методів навчання створює єдиний дидактичний комплекс, функціонування якого підпорядковано об'єктивним психолого-педагогічним закономірностям навчального процесу.

Лекція (від лат. *lectio* – “читання”) – вид публічного виступу, під час якого лектор, взаємодіючи з аудиторією, розкриває систему уявлень про той чи інший предмет, явище, допомагає слухачам осмислити проблему й дійти певного висновку, спонукаючи їх до цілеспрямованої практичної діяльності. Лекція належить до різновидів монологічного мовлення, що характеризується граматичною розгорненістю й складністю.

Яким же повинен бути лектор, викладач вищого навчального закладу, лекції якого запам'ятовуються на все життя? Нині багато дослідників присвятили цій проблемі свої наукові пошуки: М. Лазорський, П. Ротач, А. Балабоченко, Л. Іхваненко, Л. Бабенко та ін.

Наша наукова розвідка присвячена В. О. Щепотьєву як талановитому лектору, науковцю, фахівцю своєї справи.

Володимир Олександрович Щепотьєв – неординарна особистість: глибоко освічений, різнобічно обдарований композитор, науковець, педагог, професор української мови і мовознавства Полтавського інституту народної освіти; деякий час і його ректор, музиканта літературознавець, фольклорист, лектор, перекладач, член Етнографічної комісії АН України.

У 1922-1925 рр. – завідувач відділу історії революції Полтавського губернського архіву, а згодом і завідувач цього закладу, активний громадський діяч (брав участь в організації учительського союзу). Свого часу митець зазнав переслідувань, притягався до суду у справі СВУ (1928 р.), був висланий за межі України до Сибіру (м. Славгород). Після виходу на пенсію і повернення в Україну його знову заарештовують у 1937 році і в тому ж році розстрілюють. Його ім'я, викреслене сталінщиною, нині повертається в рідну культуру. Реабілітований В. О. Щепотьєв у 1998 р. Його іменем названо бульвар у новому мікрорайоні м. Полтава, вченому встановлено меморіальну дошку на фасаді Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка, створено музейні експозиції у цьому вузі та у музичному училищі імені М. В. Лисенка.

Володимир Олександрович вражав своїм науковим підходом і ораторською майстерністю. Його лекції були надзвичайно цікавими, насиченими найрізноманітнішими історичними та літературними

екскурсами. Ось як характеризувала його лекцію газета “Полтавская речь”: “Лаконічно та яскраво лектор подав еволюцію певної події. Він виклав не зовнішню історію а поступову еволюцію факту, зв’язок його з певною епохою” [5, с. 72].

Володіючи блискучим талантом лектора, В. О. Щепотьєв приваблював викладачів і студентів своєю ерудованістю, інтелігентністю, глибокою людяністю. З надзвичайною теплотою писала про Вчителя його колишня учениця, дитяча письменниця і педагог з Австралії Марія Дейко: “Людина ніжної і чутливої душі та лагідної товариської вдачі, що щасливо сполучалася з дотепністю й жартівливістю, він користувався загальним визнанням, пошаною і любов’ю, розумів кожного серед слухачів. Дуже мелодійний, баритонального тембру голос, лагідні темні очі, спокійне, обрамоване темною, досить довгою “окладистою” бородою обличчя, неквапна, розважна мова чарувала слухачів, а висока ерудиція імпонувала їм” [4]. “Золотоустий лектор”, він веде за собою численну аудиторію, що збирається на його прилюдні доповіді, де він майстерно переплітає українську літературу з історією нашого народу і доступно подає слухачам.

Хіба не мріє кожний педагог про подібну оцінку своєї праці? А у Володимира Олександровича було й чимало послідовників, які обрали українську літературу і літературознавство справою свого життя. Так, Г. Й. Майфет, навчаючись на фізико-математичному факультеті Полтавського ІНО у 1921-1924 рр., одночасно вивчав курс української мови і літератури, відвідував лекції професора В. О. Щепотьєва, на яких, за його словами, аудиторія ледь вмщувала всіх бажаних. У 1925 р. він вступив до аспірантури інституту імені Т. Г. Шевченка у Харкові, по закінченні якої викладав західноєвропейську літературу у рідному вузі за принципами свого Вчителя. Працював викладачем літератури в Полтавському ІНО й інший учень В. О. Щепотьєва – Ю. Ю. Циганенко [5].

Тільки глибока й цілісна особистість з ясними, усвідомленими цілями в житті, що ніколи не втрачала інтересу до нього, залюблена у свою справу, незважаючи на нелегкі життєві випробування могла так піднесено і, водночас, без фальшивого пафосу ділитися думками з сином, який став студентом Саратовського університету у 1937 р.: “Той факт, що тобі робиться весело, коли ти входиш в університет – це знаменний факт, це тебе тягне до роботи, це запорука, що робота піде добре. Як я любив цей настрій! Як мені весело було входити в аудиторію, де мене чекали слухачі, особливо, коли я збирався говорити про те, що мене самого дуже цікавило. А як таких відділів у моїй науці, які мене не цікавили, було небагато, то настрої у мене завжди був добрий. І пам’ятаю, ще з років студентства до останніх років учителювання, я кожного ранку прокидався з цікавістю до наступного дня. Мені було цікаво жити, весело. Кожного дня я почував себе творцем життя. Хороший настрій! Добрий і чесний” [6].

Постать В. Щепотьєва на педагогічній ниві досить помітна. Він невтомно працював, щедро віддавав свої знання й талант скрізь, де йому довелося жити та найбільше – українській культурі і рідній Полтавщині. Багатогранна діяльність В. О. Щепотьєва несе у собі неабиякий скарб для сьогоденних вчителів. Та майстерність, натхнення, бажання відкрити для слухачів щось нове переповняли душу незвичайного лектора: він кожного разу відкривався студентам з іншої сторони, приносив із собою те, що заворожувало усю аудиторію.

Список використаної літератури

1. *Бабенко Л.* Велетень літературного краєзнавства. В. О. Щепотьєв / Людмила Бабенко // Репресоване краєзнавство: 20-30 роки. – К., 1991. – С. 80–84.
2. *Бабенко Л.* Блискучий талант. Щепотьєв Володимир Олександрович / Людмила Бабенко // Реабілітовані історією. – К., 1991. – С. 64–69.
3. *Бабенко Л., Тулик Л.* Полтавська науково-дослідна кафедра краєзнавства / Л. Бабенко, Л. Тулик // Третя Полтавська наукова конференція з історичного краєзнавства. Матеріали. – Полтава, 1994. – С. 233–234.
4. *Іхваненко Л.* Його вітала публіка й артисти / Л. Іхваненко // Друг читача. – 1990. – 13 вересня.
5. *Ротач П.* Уточнення і доповнення до біографії проф. В. О. Щепотьєва / П. Ротач // Архівний збірник. – Полтава, 1998. – С. 68–83.
6. *Ротач П.* Фольклорист, музикознавець, перекладач / П. Ротач // Друга частина. – 1990. – 27 грудня.
7. *Щепотьєв В. А.* Главные темы религиозно-песенного творчества украинского народа в христианский период / В. А. Щепотьєв // Труды Полтавской ученой архивной комиссии. – Вып. 7. – Полтава, 1910. – С. 1–45.
8. *Щепотьєв В. А.* Народные песни, записанные в Полтавской губернии / В. А. Щепотьєв // Издание Полтавской губернской архивной комиссии. – Полтава, 1915. – С. 4.